

KISGRAFIKA

59. évfolyam. Megjelenik egy évben négyszer.

Kiadja a „Kisgrafika Barátok Köre Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület”

Postacím: 2045 Törökbálint, Bartók Béla u. 2., internetcím: www.kisgrafika.hu

Szerkesztő: Vasné dr. Tóth Kornélia

Felelős kiadó: Antalné Tari Zsuzsanna ügyvezető; e-mail: titkar@kisgrafika.hu

Tóth Róza linómetszete, X3, 131×80

T A R T A L O M

Tompa Z. Mihály: A III. Hatvani Kisgrafikai Biennálé megnyitója

Vasné dr. Tóth Kornélia: 100 éve hunyt el Röttig Odo soproni nyomdász-kiadó, ex libris gyűjtő

Mednyánszky Miklós: Bányászati témájú ex librisek

Vasné dr. Tóth Kornélia: „Itthonom Baranya, otthonom Kalotaszeg”. Bálint Ferenc grafikus 60 éves

Vasné dr. Tóth Kornélia: Híres gyűjtők könyvjegyei az OSZK-ban. Tóth Ervin (1910–1999)

HÍREK – LAPSZEMLE – KÖNYVESPOLC – EGYESÜLETI HÍREK

2020/3

A III. HATVANI KISGRAFIKAI BIENNÁLÉ MEGNYITÓJA

A megnyitó a koronavírus miatti rendkívüli helyzetben online zajlott a Hatvan TV és a Hatvani Hírlap online felületén keresztül 2020. május 14-én. Horváth Richárd, Hatvan polgármestere köszöntője után Tompa Z. Mihály galériavezető értékelte a kiállítást. Az ő szövegéből idézünk.

Ilyenkor, egy-egy nagy nemzetközi kiállítás megnyitóján mindig arra kellett kérnem a publikumot, hogy kicsit csendesedjenek el, hogy meg tudjuk tartani a megnyitót. Most néma csend vesz körül bennünket. Itt vannak viszont a képek, az alkotások körülöttünk a falakon, és ez a lelkünknek igen jót tesz ezekben a vészes időkben. Reméljük, ez múló állapot, és hogy hamarosan megtelik a galéria nézelődőkkel, emberekkel.

Külön köszönet az önkormányzatnak, polgármester úrnak személyesen, hogy ez a kiállítás létrejöhett. Amikor meghirdettük, az elmúlt év végén, még nyoma sem volt a vészhelyzetnek, amikor begyűjtöttük a munkákat, még akkor sem, a zsűrizést is le tudtuk folytatni békeidőben. Amikor viszont sorra kerítettük volna a megnyitót, addigra már bekövetkezett a vészhelyzet. Népes volt a részvétel, több mint 300 munka érkezett, közel 100 alkotótól. Ebből 76 művész munkája került be a kiállítás anyagába, akiknek közel 200 alkotása látható a galéria két termében. A zsűri – Bugyi István József és Herczeg István grafikusművészek és jómagam – a következő díjakat ítélte oda, melyeket postán tudunk elküldeni a díjazottaknak. A Hatvani Kisgrafikai Galéria különdíját és diplomát kapott

Szilágyi Imre a *Kis virág* c. alkotásáért. Ugyancsak diplomában és különdíjban részesült Lőrincz Róbert a *Bozótúz*, Kun Péter a *Fafejek III.*, és Bori Eszter a *Day I.* c. munkájáért.

A három fő díjazott közül a III. díjat, a bronzdiplomát a szakmai zsűri döntése értelmében Kántor József kapja a *Szerkezet* c. munkájáért. Az ezüstdiplomát és Hatvan város alpolgármesterének díját Ducsay Zoltán nyerte el *Triton kertje* c. munkájáért. És végül a fődíjat – az aranydiplomát és Hatvan város polgármesterének díját – a *Figura* c. alkotásáért Pató Károly veheti át. A díjazottaknak gratulálunk, ugyanakkor mindenki dicséretet érdemel, mert nagyon nívósra sikeredett ez a kiállítás, színvonalas alkotásokat láthatunk a falakon.

Bízunk a folytatásban, bízunk abban, hogy az őszi tájképbienálé megnyitóján már újra megtelhet a galéria, és hogy a IV. Hatvani Kisgrafikai Biennálét újra sikerrel tudjuk megrendezni. Köszönöm a figyelmet!

(A pályázatra a KBK több grafikusa is beadta munkáját. A biennáléra katalógust is kiadtak, digitális formában. Az online megnyitó és a kiállítás képei megtekinthetők itt: <https://hatvanhirlap.hu/paletta-192-iii-hatvani-kisgrafikai-biennale/>).

Tompa Z. Mihály

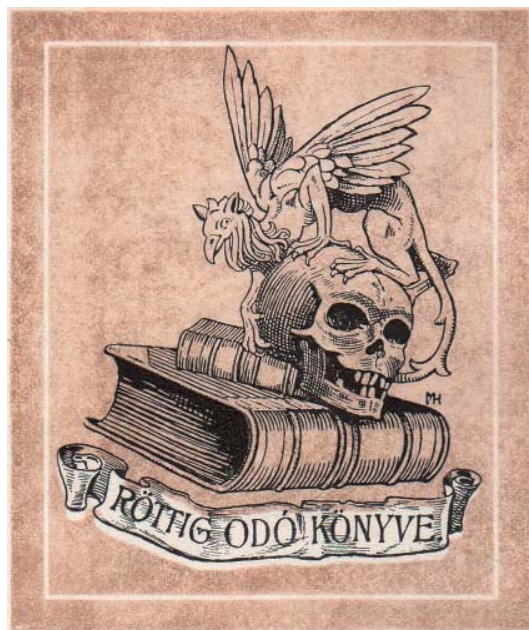
100 ÉVE HUNYT EL RÖTTIG ODO SOPRONI NYOMDÁSZ-KIADÓ, EX LIBRIS GYŰJTŐ

Röttig Odo (1883–1920)¹ osztrák származású, Sopronban élő nyomdászcsalád tagja, újságszerkesztő-kiadó, könyvnyomda-tulajdonos. Emellett maga is rajzolt, készített plakátot és ex librist is.

Bécsben folytatott tanulmányokat. Sokirányú képzettséggel került apja, Röttig Gusztáv mellé, aki 1896 októberében vásárolta meg a soproni Litfass Nyomdat, melyet a család a későbbiekben Röttig Gusztáv és Fia Kő- és Könyvnyomdai Műintézet néven működtetett tovább. Röttig Odo kitanulta az itteni munkák, a könyvkiadás minden fortélyát. A nyomda sokirányú tevékenységet folytatott, 20 feletti különböző napi, heti és havi folyóiratot adott ki, többet német nyelven, például a *Heilmittel-Revue*, a *Balneotherapeutische Revue*, a *Zeitschrift des Internationalen Anwalt-Verbandes* c. szaklapo-

Börcsök Attila grafikája, X3/2, C7 (2019), 150×58

M. Hamilton grafikája, 84×70

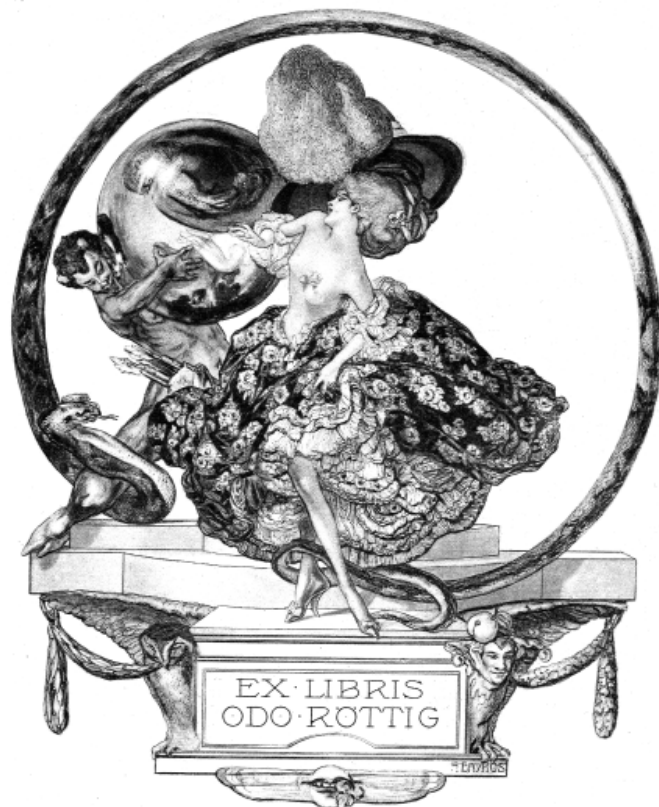
kat, az *Ukrainische Rundschau*, a magyarok közül *A Modern Tanítót* a magyar néptanítók számára, *A Gazdát* a gazdáknak. Emellett repertoárjában aprónyomatványok, címkék, brosrák, naptárak, címtárak szerepeltek, és különösen nagy hányadot tett ki a könyvkiadás: szépirodalmi, gazdasági, művészeti témákban is jelentettek meg könyveket, gyakori volt a soproni helytörténeti téma, például *A középkor műemlékei Sopronban*, *Sopron renaissance- és barok-stílusban (!) épült házai* stb. *A Bábszínház* (1913) című művet a szerző, Hangay Sándor barátjának, *Kultura*-beli szerkesztőtársának, Röttig Odónak ajánlotta. A Röttig Nyomda 1918-ban egyesült a Romwalter-féle üzemmellel, Röttig-Romwalter Nyomda Részvénytársaságként. Röttig Gusztáv és fia – hamarosan bekövetkező haláluk miatt – mindössze két évig álltak e vállalkozás élén.²

Röttig Odo folyóiratszerkesztései, -kiadásai között kiemelendő a *Kultura*³ (1911–1913) című irodalmi, művészeti, kritikai folyóirat, melynek 1912-től lett felelős szerkesztője. A képes havilap több évig állt fenn, fennmaradásában nagy szerepe volt a budapesti társszerkesztőnek, Hangay Sándornak. Röttig Odo nem írt a saját lapjába, de nagy gonddal örködött annak szellemi és technikai nivója felett. Az 1913-as évre nagy sikerű, szép kiállítású almanachot is megjelentettek, számos arcképpel, műmelléklettel. Odo emellett aktívan részt vett a *Soproni Napló* című politikai napilap szerkesztési, kiadási munkálataiban is az 1910-es években. A *Soproni Napló*hoz előfordult, hogy felesége, Röttig Odóné Makó Aida volt színésznő szerkesztette a vasárnapi mellékletet,⁴ szépségápolási, divatbeli és művészeti témákban. Röttig Odo 1919-ben *Vierburgenland* (jelentése: 'négy vár területe') néven alapított újságot, mely Sopronban havonta két alkalommal jelent meg az Ausztria által elszakítani kívánt négy nyugat-magyarországi vármegyében lakó német ajkú lakosság számára. Az irodalmi, művészeti, kritikai lap 1920-ig állt fenn.

Odo a szerkesztés mellett amatőr fényképészként is tevékenykedett, e vonatkozásban több kiállítása volt, például 1890-ben. A Bécsben 1902 óta megjelenő *Gut Licht!* című folyóiratban többször is helyet kaptak felvételei. Szintén e lap hasábjain néhány tájkép cseréjét ajánlotta fel a „Gyűjtsünk fényképeket!” mozgalom keretében (1903). A Soproni Photo Club (ma: Soproni Fotóklub) közvetlen elődje, az Amatőrfényképezők Egyesülete a soproni Képzőművészeti Kör alosportjaként jött létre 1902-ben. Ennek Röttig is tagja lett mint titkár és könyvtáros. Részt vett a kör által szervezett amatőrfényképezés kiállításán 1904-ben, ennek nyomán a korabeli sajtó is dicsérte a nevét. A későbbiekben a Photo Club (1906–) tagjaként is komoly felkészültségű kiállítóként emlegették. Nem véletlen, hogy a Röttig-nyomda kiadványai közt fényképeszeti zsebkönyv is szerepelt.

Röttig Odót az 1909-ben megalakuló Szent-György-Czéh Magyar Amatőrök és Gyűjtők Egyesülete tagjai közt is számontartották, melynek grafikai szakosztálya vállalta magára az első hazai ex libris egyesület funkcióját. Odo a *Kultura* kiadójaként, egy időtől felelős szerkesztőjeként is tág teret biztosított a kisgrafikának, célja volt a hazai ex libris gyűjtés kiszélesítése, a gyűjtési kedv fokozása. A folyóiratban a grafikák közlése (többek között Ágoston Ernő, Basch Árpád, Csányi Károly, Makoldy József, Streller Károly, Szalay Pál, Faragó Géza kisgrafikái) mellett külön rovatot hoztak létre az ex libris cserélők-gyűjtők számára. Odo az élen járva már az első számban hirdetést tett közzé saját ez irányú gyűjtőtevékenységéről: „Exlibris lapokat gyűjt és cserél: Röttig Odo, Sopron”.⁵ A

Kultura 1911. évi számai közölték Győry Jenő⁶ cikksorozatát, mely betekintést adott az ex libris eredetébe, történetébe, és az 1903-as magyarországi ex libris kiállítást állítva példának a hazai ex libris gyűjtés fellendítése érdekében – ma is megiszívlelendő – gyakorlati tanácsokat adott a gyűjtők számára. „Ez összműködés eredménye, hogy a kis művészlapok iránti érdeklődés napról-napra fokozódik, a gyűjtők szaporodnak, a nagy-közönség kedvet kap exlibrisek készítésére, a művészek pedig azok rajzolására. Az exlibrisek közkedveltsége annyira növekedik, hogy az eredetileg könyvet jelző cédulák helyébe, exlibris alakban művészlapok készülnek csupán a csere, illetőleg gyűjtés céljaira. Mi sem természetesebb tehát, minthogy az exlibrisek széles körben terjedése a festészet és rajzművészet fellendítésére vezet. Így bátran mondhatjuk, hogy az exlibrisek gyűjtése nemzeti közművelődési tényező.”⁷ Az ex libris mozgalom minél szélesebb körű kibontakozását segítő a lapszámokhoz – legalábbis az első évben – minimum egy eredeti ex librist is mellékeltek, és javasolták a

Franz von Bayros grafikája, P3, C2 (1911), 147×118

gyűjtőknek saját névre szóló ex libris készíttetését: „Annál, aki modern ex libriseket gyűjt, a legelső feltétel, hogy saját könyvjegye legyen. Ez az alapja minden gyűjteménynek, mert a gyűjtés mai legegyszerűbb, legszokásosabb módja a csere. De ez a legolcsóbb is. A cseréhez természetesen valóban művészi kivitelű és művészi alkotású saját ex librisre van szükségünk.”⁸ E célból felhívást tettek közzé, és többször közöltek cserejegyzéket az ex libris gyűjtők címével és a cserélni kívánt lapokkal. Ezekon kb. 15-20 gyűjtő neve szerepelt, a teljesség igénye nélkül: Bleier Oszkár, Koronhály Kálmán, Nagy József, Diamant Izsó, Holl Jenő stb. és persze maga Röttig Odo.⁹ Külföldiek (osztrákok és németek) is csatlakoztak. A Röttig Gusztáv és Fia cég a csereforgalomhoz szükséges nyomtatványokat is forgalmazott, minden kívánt nyelven. Emellett vállalta rajzok után ex libris lapok elkészítését, és elsődrendű művészek rajzának megszerzését.

Röttig Odo maga is rajzolt ex librist.¹⁰ Röttig saját nevére szóló, az osztrák Franz von Bayros által készített ex librisén tancoló nőalak látható ördöggel, kígyóval. A Bayros-lap példányai széles utat jártak be, a magyarországi és osztrák gyűjtemények mellett egy nyomat megtalálható a moszkvai Rudomino-könyvtár ex libris anyagában is.¹¹ M. Hamilton több könyvjegyet is készített Röttig Odo számára, ezeken elmaradhatatlan a könyv, az olvasás motívuma és a szecessziós életérzés tükrözésül a koponya.¹² Feleségével közös ex librise is fennmaradt. Ex libris gyűjteménye halála után Budapestre került.

Röttig Odo és neje, Aida ex librise, 140x78

Sopron leghosszabb életű német nyelvű napilapja, az *Oedenburger Zeitung* 1920. szeptember 21-én írt a haláláról, több gyászjelentést is közölve a család nevében és a Röttig-Romwalter Nyomda dolgozói részéről. Apja néhány nappal előbb hunyt el, a lap korábbi száma róla is közöl nekrológot. Az 1913-as *Kultura Almanach* méltató soraival zárom a sokoldalú nyomdász-kiadóról, Röttig Odóról szóló megemlékezést: „Ő már magyar ember tetőtől talpig. És művész. Festő, író, szerkesztő, politikus, üzletember, intelligens megértő, olvasó, zenebarát és boldog férj. Akinek ennyi hivatása van s mindenik hivatását jól akarja betölteni [...] A magyarság iránti szeretetét bebizonyította a »Kultura« megalapításával. A külföldnek megmutatta evvel a lappal, hogy van olyan fejlett művészi izlésünk nekünk is és van olyan szellemi élet itt is – ha nem is olyan általános – mint messze Nyugaton.”¹³

IRODALOM

- A Szent-György-Czéh Magyar Amatőrök és Gyűjtők Egyesülete tagjai (lezárattott 1912. december 1.)*, A Gyűjtő, szerk. SIKLÓSSY László Dr., 1912., 450.
- BOTLIK József: *Az Őrvidéki (Burgenlandi) magyarság sorsa*, <http://www.vasiszemle.hu/2008/06/botlik.htm>
- CSATKAI Endre: *A soproni exlibris története*, Sopron, 1938, 15., 16.
- Deutsche literarische Zeitschriften 1880–1945: Ein Repertorium*, <https://books.google.hu/books?isbn=3110976714>
- ECSEDY Judit, V.: *Sopron nyomdászata*, Magyar Grafika, 2018/4. sz., 59–63.
- GALAMBOS Ferenc: *A „Szent György” Céh és a magyar ex libris gyűjtés*, KBK Értesítő, 1964. december, 130.
- Gustav Röttig †*, *Oedenburger Zeitung*, Samstag, den 18. September, 1920., 3.
- GYÖRY Jenő: „Exlibris”-ek és művészi névjegyek, *Kultura*,

1911/1. sz., 67–68.

GYÖRY Jenő: *Általános tudnivalók az ex libris-gyűjtéshez*, *Kultura*, 1911/3. sz., 198–199.

HANGAY Sándor: *Röttig Gusztáv*, In. *Kultura Almanach 1913*, kiadja Röttig Gusztáv és Fia Sopronban, 1912., 21–23.

HARS József: *Magyar irodalmi művek fordításai a két világháború közötti Oedenburger Zeitungban, 1. rész*, Soproni Szemle, 1988/2. sz., 1–4., http://epa.oszk.hu/01900/01977/00160/pdf/EPA01977_Soproni_Szemle_1988-xlii-2.pdf

HARS József: *Soproni Fotóklub (1902)*, Soproni Szemle, 1980/3. sz., 56.

IGRIC: *Röttig Odó*, In. *Kultura Almanach 1913*, kiadja Röttig Gusztáv és Fia Sopronban, 1912., 24–26.

KONTI M.: *A „Kultura” nyomdája*, In. *Kultura Almanach*, 1913, kiadja Röttig Gusztáv és Fia Sopronban, 1912., 151–152.

Kultura. Irodalmi, művészeti, kritikai képes havi folyóirat, Röttig Gusztáv és Fia kiadása, Sopron, 1911–1913. évi számok

Magyarország időszaki sajtója 1911-től 1920-ig – 2., http://mek.niif.hu/11700/11792/pdf/11792_2.pdf

Odo Röttig †, *Oedenburger Zeitung*, Dienstag, den 21. September, 1920., 2. (Gyászjelentések, Uo., 3–4.)

Örség, Nyugat-Magyarország, Burgenland, <http://www.magtudin.org/Orseg.htm>

Röttig Gusztáv (1855–1920), <https://sopronanno.hu/bejegyzes/röttig-gusztav-1855-1920>

RÖTTIG Odó: *Kedves Barátom! A „Kultura” általában*, In. *Kultura Almanach 1913*, kiadja Röttig Gusztáv és Fia Sopronban, 1912., 3–7. (Utóbbi szerkesztőségi aláírással.)

VASNÉ dr. TÓTH Kornélia: *A moszkvai Rudomino-könyvtár hungarika ex librisei hazai és nemzetközi kontextusban*, Országos Széchényi Könyvtár – Gondolat Kiadó, Budapest, 2015., 240.

VASNÉ dr. TÓTH Kornélia: *Múltunk neves ex libris gyűjtői*, *Kisgrafika Barátok Köre Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület*, Budapest, 2019, 160–161.

VASNÉ dr. TÓTH, Kornélia: *Odo Röttig als Exlibris-Sammler*, *Mitteilungen der Österreichischen Exlibris-Gesellschaft*, 1/2019, 5–7. (német nyelven)

JEGYZETEK

- 1 Neve többféle változatban szerepel a korabeli és későbbi szakirodalmakban, művekben: Odo, Odó, Ottó alakváltozatban is.
- 2 A nyomdát a többi soproni nyomdával, kiadóval együtt 1948–1949-ben államosították. (Egy ideig Soproni Nyomda néven élt tovább.) – ECSEDY Judit, V.: *Sopron nyomdászata*, Magyar Grafika, 2018/4. sz., 63.
- 3 A lap eredeti szerkesztője Ámon Vilmos volt. A számok digitálisan elérhetők itt: http://misc.bibl.u-szeged.hu/view/journal_volume/Kultura_5B=21Kult=FAra=5D/1911.html
- 4 *Leányok-Asszonyok* (megjelent hetenként, mint a *Soproni Napló* melléklapja)
- 5 *Hirdetések*, *Kultura*, 1911/1. sz., 70.
- 6 Felpéti Győry Jenő (1883–1941) soproni születésű cs. és kir. főhadnagy (Kismarton), maga is ex libris gyűjtő. – VASNÉ DR. TÓTH Kornélia: *Múltunk neves ex libris gyűjtői*, *Kisgrafika Barátok Köre Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület*, Budapest, 2019, 71.
- 7 GYÖRY Jenő: „Exlibris”-ek és művészi névjegyek, *Kultura*, 1911/1. sz., 67.
- 8 GYÖRY Jenő: *Általános tudnivalók az ex libris-gyűjtéshez*, *Kultura*, 1911/3. sz., 198.
- 9 Többükről részletes bemutatás olvasható a *Múltunk neves ex libris gyűjtői* (szerző: Vasné dr. Tóth Kornélia, KBK, 2019) c. lexikonoszerű kötetben.
- 10 Egy saját maga által rajzolt, név nélküli „Ex libris” feliratú grafikát közöl a *Kultura* folyóirat első száma (*Kultura*, 1911/1. sz., 68.), a későbbi szakirodalom ugyanezt a pegazuson lovagló férfit ábrázoló grafikát „Ex libris Odo Röttig” felirattal a német Thomas Schmidtnak tulajdonítja. Utóbbi lapnak többféle színváltozata ismert. – Forrás: <http://art-exlibris.net/exlibris/7713>
- 11 E cikk szerzője 2010-ben Klebelsberg Kuno-ösztöndíjjal végzett moszkvai kutatása alapján.
- 12 Ezek reprodukciói fellelhetők a *Kultura* számaiban is.
- 13 IGRIC: *Röttig Odó*, In. *Kultura Almanach 1913*, kiadja Röttig Gusztáv és Fia Sopronban, 1912., 25–26.

Vasné dr. Tóth Kornélia

Fery Antal fametszete, X2, op. 452 (1966) 102×60

A Szölgvény Pál könyvtárát jelző, Fery Antal (1908–1994) által metszett mű nem a bányában folyó munkát ábrázolja, hanem a korábban említett, a bányához kapcsolódó – bányásznyelven külszíninek hívott – létesítményeket: két aknatornyot, közöttük bányaépületet, és mögöttük jól kivehetően egy meddőhányót.

Kovács József szervezte meg és vezette hosszú ideig a baranyai főváros kisgrafika-kedvelőinek körét. Kötődése Pécshez, a környékbeli településekhez példaértékű volt, nem véletlen tehát, hogy a bányavidék is szerepel az általa készített ex librisek motívumai között, például Tóth Rózsa grafikustól.

Egyik legnevesebb hazai ex libris művésznünk, Drahos István készítette Cziglina Vilmos mérnök ex librisét 1964-ben. A képen egy külszíni fejtés látható, szinte mérnöki pontossággal ábrázolt rakodógéppel és dömperral. A gépek mögött egy nyitott könyv emelkedik, mint egy sziklafal. A mű Drahos legkedveltebb technikájával, fametszetként készült.

Drahos István fametszete, X2, op. 578 (1964), 48×29

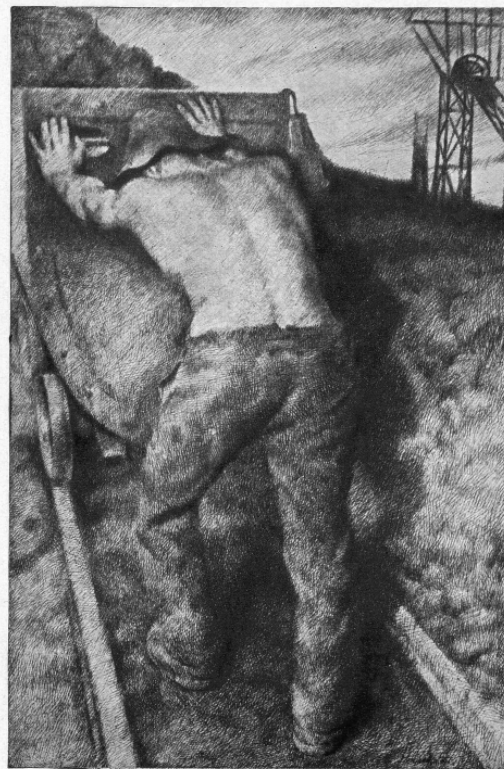
Dr. Somfai Jenő – ismeretlen alkotójú – rézkarc ex librisén szintén bányaépületeket láthatunk, ám a darab jó példája annak, hogy miként lehet a könyv tulajdonosának foglalkozására utaló ábrázolást elhelyezni a kis műalkotásokon. Somfai doktor munkaegészségtannal, azon belül is bányaegészségügy-

gyel foglalkozott – ezért hát nem meglepő, hogy ex librisén az előtérben egy, a bányából mentett sérült (esetleg már halott?) munkást, és a körülötte álló társait örökítette meg a rajzoló. Az ex libriseken gyakran találkozhatunk a halálra utaló motívumokkal (fejfákkal, csontvázakkal), de ez a darab egyedülálló e műfajban.

Egy különös alak, a bányamanó jelenik meg a Polonkai György részére készült ex librisen. A bányamanó („permonyik”, „bergmanli”) a bányavidékek meséinek, legendáinak állandó szereplője. Hol segíti a bányászt, hol bosszantja, de a rosszindulatúbb bányamanók nem ritkán a bányász végzetét is okozhatják. A bányamanót piros sapkában, bányászöltözékben, lámpással, fáklyával a kezében ábrázolták a mesék, a leírások alapján. Ezen az ex librisen is így láthatjuk, amint kezében füstölő fáklyát tart.

A nehéz testi munka és a bányászat tárgyi környezetének bemutatását mesterien ötvözi Soproni Horváth József az 1930-as években Tettamanti Jenő részére készített nagyméretű ex librise ugyanúgy, mint a Mühlbeck Károly által Lux Gyula számára készített grafika.

EX LIBRIS TETTAMANTI

Horváth József rézkarc, C3, 130×78

Több gyűjteményben is találkozhatunk bányászati témájú ex librisekkel. Közülük is kiemelkedik a Debreceni Egyetem Elektronikus Archívuma, ahol a Nyireő István gyűjteményéből származó *Bányász körzeti könyvtár* feliratú mellett egy bányászos ex librist, a dorogi „Ki mit gyűjt” kiállítás és a Pécsbányatelepi iskolai könyvtár ex libriseit ismerhetjük meg.

Hogy a bányászat és a kisgrafika milyen szoros kapcsolatban van, az is bizonyítja, hogy a németországi ex libris gyűjtők szaklapjában Eckart Pasche bányászati tárgyú könyvjegyekről szóló, 2010 januárjában megjelent cikkében két magyar művész ilyen tárgyú alkotását is bemutatja.

Mednyánszky Miklós okl. bányamérnök

**„ITTHONOM BARANYA,
OTTHONOM KALOTASZEG”**
BÁLINT FERENC GRAFIKUS 60 ÉVES

Bálint Ferenc grafikus, képzőművész 1960 februárjában született Kalotaszeg központjában, Bánffyhunadon. Az alapfokú iskolát szülővárosában végezte, közép- és felsőfokú képzőművészeti tanulmányokat Kolozsvárott folytatott. A középiskolában Bardócz Lajos, a főiskolán Ioachim Nica és Feszt László grafikusművészek irányították.

1985-ben végezte el a művészeti főiskolát. 1985–89 között Nagybányán grafikus-tervezőként tevékenykedett. Jelenleg Komlón él. A Kisgrafika Barátok Köre tagja. Eredeti és sajátos stílust alakított ki. Műveivel szerepelt számos hazai és külföldi kiállításon, egyéni tárlatai voltak az erdélyi települések (Kolozsvár, Brassó, Csíkszereda, Nagybánya) mellett Pécsen, Komlón, Sopronban, Szegeden, Bólyban. Csoportos tárlatokon részt vett hazánkon kívül többek között Kanadában, Ausztriában, Olaszországban is. A nemzetközi grafikai életben, a FISAE ex libris kongresszusain rézkarcjaival van jelen, többek között Linz, Milánó, Pozsony, München, Wels városokban.

Alkotásai sokrétűek, művészetét finomság, aprólékos kidolgozottság, szépségigény jellemzi. Kedvelt technikái a rézkarc és az aquatinta (foltmaratás), művein a színek is nagy kifejezőerővel bírnak. Magyar és külföldi megrendelők részére egyaránt készített ex libriseket, többek között Gál Csanád, Gombos László, Krajcsi Tiborné, Miseta Mária, Palásthy Lajos, dr. Lenkey Béla, dr. Lenkey István, Rónaky Edit, Vasné dr. Tóth Kornélia, Vida Klára; Eva Maria Wimmer, Peter Wimmer, Wilhelm Wiszkocsil, Clara Hung, Oriol M. Diví részére. Ezek közt számos lap erdélyi vonatkozású, népies motívumokat ábrázol (nőalak népviseletben, faragott szék), részben irodalmi illusztrációk. A városképek, épületábrázolások közül is kiemelem a szülőföldjét, Székelyföldet, Kalotaszeget idézőket, a csíksomlyói templomot; ő maga gyakran vall e kötődéséről, és hogy ennek az örökségnek az átmentése, megtartása mennyire fontos a számára. Emellett grafikáin bemutatja a párizsi Eiffeltornyot, a tarragónai amfiteátrumot, a diósgyőri és a pozsonyi várat, a debreceni egyetemet. A 75 éves Gombos László részére Szent László királyunkat jelenítette meg, állatokkal. A KBK-60 pályázatra Sárszegi György részére Sárkányölő Szent Györgyöt ábrázoló ex librist készített. In memoriam lapokkal emlékezett Dürerre, Mozarra. Irodalmi vonatkozású lapjai közül Arany János: *Vörös Rébék* című balladájának üzenetét drámai erővel adja vissza a Krajcsi Tiborné nevére szóló könyvjegyre.

A közel 300, általa alkotott ex libris számos magángyűjteményben, könyvtárban és múzeumban található, többek között Keszthelyen, Budapesten, Bécsben, Barcelonában, Milánóban, Hongkongban.

Egyéni képzőművészeti kiállításai:

- 1985 „Korunk” Galéria, Kolozsvár
- 1986 Színház előcsarnoka, Csíkszereda
- 1987 Művészeti Galéria, Brassó
- 1987 Központi Galéria, Nagybánya
- 1988 Színház, Kolozsvár
- 1990 Színház, Komló
- 1994 Művelődési Ház, Komló
- 2000 Műhely Galéria, Pécs
- 2000 Színház, Komló
- 2002 Műhely Galéria, Pécs
- 2003 Erdélyi Ház, Sopron, Ex libris és kisgrafika

- 2005 Színház, Szeged
- 2008 Erzsébet Vigadó, Bóly
- 2010 Közösségek Háza, Komló
- 2012 Tudásközpont, Pécs: Bálint Ferenc grafika, Katona György fotó (közös kiállítás)
- 2013 Közösségek Háza, Komló
- 2017 Közösségek Háza, Komló, Grafika és ex libris
- 2018 József Attila Városi Könyvtár és Muzeális Gyűjtemény, Komló, Grafikák és könyvjegyek

Csoportos kiállításai:

- 1987 „Poén, grafika, humor” – Kortárs Galéria, Marosvásárhely
- 1988 „Müterm 30”
- 1988 „Del Bellv” Gallery, Quebec, Kanada
- 1992 Műhely Galéria, Pécs
- 1995 Steyr, Ausztria
- 1997 „Korunk Galéria”, Kolozsvár
- 1998 Milánó, Olaszország
- 2006 Józsefvárosi Galéria, Budapest
- 2006 Vigadó Galéria, Putnok (Ex libris)
- 2010 Múzeum, Keszthely

Ex librisei és kisgrafikai állandó kiállításokon, gyűjteményekben:

- 1998 Könyvtár, Milánó, Olaszország
- 2000 Könyvtár, Kaposvár
- 2005 Könyvtár, Szeged
- 2006 Múzeum, Putnok

Díjai:

- 1992 Barcelonai Olimpia, Ex libris és sport (különdíj, grafika)
- 1998 Pécs-Mohács, „A Duna-menti Országok Találkozója” (első díj)

Róla és alkotásaiból válogatás látható a honlapjain: <http://users.atw.hu/balintfart/index.html>, <http://balintferenc.blogolj.net/munkaim/>.

„Alkotásaim műhelymunkák, türelmet és precízséget igényelnek. Mindehhez kellő alázatosság is szükségeltetik. De erről inkább grafikáim beszéljenek” – vallja. A Kisgrafika Barátok Köre nevében 60 éves születésnapján szeretettel köszöntjük, további eredményes alkotómunkát kívánva!

Vasné dr. Tóth Kornélia

Bálint Ferenc rézkarc, C3/C5 (2005), 130×92

HÍRES GYŰJTŐK KÖNYVJEGYEI AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRBAN

TÓTH ERVIN (1910–1999)

Tóth Ervin középiskolai tanár, művészeti szakíró volt. Királyházán született. Középiskolai és egyetemi tanulmányait Debrecenben végezte. A Debreceni Református Főgimnáziumban érettségizett, majd magyar–német szakosként a Magyar Királyi Tisza István Tudományegyetemre járt. Emellett részt vett művészettörténeti előadásokon, az esztétikai kollégium munkájában is. 1934-ben Nyirő József-ről írt munkájával szerzett doktori oklevelet. Már fiatalon elkezdett foglalkozni

TÓTH ERVIN Dr.

MŰVÉSZETI KÖNYVEIBŐL

Bordás Ferenc fametszete, X2, 94×60

a grafikai művészet egyetemese történetével. Első tanulmánya 1934-ben jelent meg az *Alföldi Esték*ben, ebben Csontváry Kosztká Tivadar új művészeti értékeiről írt. Rövid ideig kiegészítő könyvtárosként dolgozott az egyetemi könyvtárban, majd gyorsírói képesítést szerzett Szegeden. Olasz állami ösztöndíjjal két évre római tanulmányútra ment. Visszatérve négy évig Szegeden mint nevelőtanár dolgozott a MÁV Fiúnevelő Intézet Árvaházában. 1940–1945-ig Zalaegerszegen az Állami Deák Ferenc Gimnáziumban tanított művészettörténetet, olasz nyelvet és gyorsírást. Részt vett a Zalaegerszegi Képzőművészeti Szabadiskola létrehozásában. 1941-ben felvételt nyert a Tömörkény Irodalmi Körbe és a Magyar Esztétikai Társaság tagjai közé. 1951-től néhány évig Püspökladányban, az Állami Óvónőképző Intézetben tanított, hegedűt és művészettörténetet. Aztán Debrecenben a Tóth Árpád Gimnáziumban, majd a Fazekas Mihály Gimnáziumban oktatott.

Aktív részese lett az ország képzőművészeti életének. Képzőművészeti szakíróként igazán jelentőset alkotott, jártas volt a művészet minden ágában (szobrászat, festészet, fotózás, építészet, grafika stb.). Első átfogó művei a *Fametszet a XX. században* (1939) és *A grafikai művészetek kis könyve* (1941). Írt a japán fametszetről, az olasz ex libris művészetről. *Európai grafika* (1943) című munkája áttekintést nyújt a fametszet, rézmetszet, rézkarc és kőrajz történeti fejlődéséről. *Szép*

magyar grafika (1943) című művét – melyet Buday György, Bordás Ferenc, Pohárnok Zoltán, Szőnyi István és id. Mata János illusztrált – németül is kiadták: *Graphik in Europa* (1944) címmel.

Számos újságnak írt cikkeket, kiadványokat szerkesztett debreceni művészekről, foglalkozott Mata János, Gáborjáni Szabó Kálmán, Holló László munkásságával. Publikált a szegedi vonatkozású Vadász Endre, Buday György, Bordás Ferenc, Kopasz Márta művészetéről. Kiállítások százait – köztük számos ex libris tárlatot – nyitott meg, előadásokat tartott, elismert szaktekinetlyé vált. Egyik alapítója lett a Debreceni Képzőművészeti Szabadiskolának, amely később Medgyessy Kör néven vált országos hírűvé.

A grafikai művészettel foglalkozva jutott el az ex libris műfajáig. A Magyar Exlibrisgyűjtők és Grafikabarátok Egyesületének (MEGE) tagja volt 1937-től. Írásai jelentek meg az

Bordás Ferenc fametszete, X2 (1939), 60×42

egyesület évkönyvében és folyóiratában, a *MEGE Kisgrafiká*ban. Utóbbi lap főmunkatársa volt, Pinterits Tibor mellett.

Gyűjteményével többször szerepelt tárlatokon. 1938 júniusában Szegeden a MÁV-internátus előadótermében nemzetközi kiállítást rendezett nagyon értékes és gazdag saját fametszetgyűjteményéből, évek alatt összegyűjtött tízezer darabos grafikai anyagából. A tárlaton képviselve voltak amerikai, angol, orosz, lengyel, német, holland, spanyol, mexikói, lett, ukrán és észt fametszők is. A kiállítás érdekes része volt a távol-keleti (japán) művészet bemutatása, legjellemzőbb képviselőivel. A magyar kisgrafika is reprezentálva volt. 1938 decemberében az egyetem földrajzi intézetében rendezett fametszet-kiállításhoz is ő adta az anyagot, ehhez *Fametszet a XX. században* címmel katalógust is megjelentetett.

Az 1960-as évektől jó kapcsolatokat ápolt a Kisgrafika Barátok Köre tagjaival, különösen Soós Imre művészeti íróval. Szerepelt a KBK 1961-es cserejegyzékén Vadász Endre-rézkarral, Mata János- és Bordás Ferenc-fametszettel. *Mata János fametszetei* című munkájának – mely 2000 példányban készült – 200, kézzel számozott példányát a KBK tagjai kapták. 1968-ban Holló Lászlóval együtt tagjai sorába választotta az Olasz Grafikai Társaság. Tagja lett a mainzi Gutenberg Gesellschaftnak is. Számos folyóiratnak, például a *Hajdú-Bihari Naplónak* rendszeres képzőművészeti kritikusa volt, de dolgozott az *Alföldnek* és egyéb fővárosi szaklapoknak is. Külföldi, főleg olasz (*L'Avvenire d'Italia*, *Corriere Adriatico*) folyóiratokban is publikált, illetve ezek is elismerőleg szóltak művészeti írásairól. Évtizedeken át vezette a TIT Képzőművészeti Szakosztályát.

Menyhárt József fametszete, X2, 74×95

Ex librist készített számára Andruskó Károly, Bordás Ferenc, Mata János, Menyhárt József, a nőalak, a könyv és a virág gyakori motívumaival, zenei utalásokkal. Bordás Ferenc több alkotása szövegében is jelzi a művészeti vonatkozást: „Dr. Tóth Ervin művészeti könyveiből”, „Dr. Tóth Ervin scriptoris artis [művészeti író]”.

Debrecen városa munkásságát 1969-ben Művészeti Díjjal jutalmazta, 1972-ben Medgyessy Ferenc-émlékérmét kapott. 1987-ben Holló László-díjban részesült. Debrecenben hunyt el.

IRODALOM

1961. évi cserejegyzék, Kisgrafika Barátok Köre, Budapest, 1961. (különnyomat), 6.

BAKÓ Endre: *Száz éve született Tóth Ervin*, <http://www.haon.hu/szaz-eve-sz252letett-toth-ervin/haon-news-FCUWeb-20100927-0446270272>

Centenárium, Délmagyarország, 1987. március 6., 3.

Dr. Tóth Ervin, In. *Hírességeink, volt tanárok-diákok, A „Vasút a gyermekéért” Alapítvány Kollégiuma*, <http://www diakotthon-szeged.sulinet.hu/multalap.html>

KENYERES Ilona: *Hiszi: Nem véletlenül vagyunk e világon*, Hajdú-Bihari Napló, 2016. május 19., <http://www.naplo.hu/interju/2016/05/18/hiszi-nem-veletlenül-vagyunk-e-vilagon.naplo>

Magyar grafikusok olaszországi sikere, Délmagyarország, 1937. március 28., 21.

Magyar művészet Kárpátalján, Kultúr- és művészettörténeti vázlat, szerk. biz. vezetője DUPKA György, Magyar Értelmisségiek Kárpátaljai Közössége – Intermix Kiadó, Ungvár – Budapest, 2012., 53–54.

Meghívó, *Várkonyi Károly grafikája*, <http://ganymedes.lib.unideb.hu:8080/dea/handle/2437/87756>

NÉMEDY Gyula: *Egy kiállítás tanulságai (Olasz és magyar grafika)*, Délmagyarország, 1938. június 26., 10.

Pedagógusok arcképcsarnoka, XIV. kötet, szerk. SZIKSZAINÉ dr. NAGY Irma, Karácsony Sándor Pedagógiai Egyesület, Debrecen, 2015., 289–293.

Pótlás a cserejegyzékhez, Új tagok, MEGE Kisgrafika, 1937/4. sz., 23.

Szemle, MEGE Kisgrafika, 1938/2–3. sz., 24.; 1941/1–2. sz., 8.

Tóth Ervin, Dr.: *A magyar ex libris-művészet*, MEGE Kisgrafika, 1938/2–3. sz., 17–21.

TÓTH ERVIN, Dr.: *Az olasz ex libris-művészet*, MEGE Kisgrafika, 1944/1–2. sz., 8–10.

TÓTH ERVIN: *Bordás Ferenc művészete*, Műgyűjtő, 1972/3. sz., 48–49.

TÓTH ERVIN: *Fametszet a XX. században*, MEGE, Budapest, 1939.

TÓTH ERVIN: *Mata János fametszetei*, a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Hajdú-Bihar megyei szervezetének kiadása, Debrecen, 1962.

TÓTH ERVIN, Dr.: *Szép magyar grafika*, Budapest, Magyar Lélek, 1943, <http://www.borda.hu/borda-konyvreszlet.php?prodid=973095478>

Tóth Ervin, In. *Művészeti lexikon*, szerk. ZÁDOR Anna – GENTHON István, IV. kötet, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1968., 569.

Vasárnapra meghosszabbítanak Tóth Ervin dr. fametszet-kiállítását, Délmagyarország, 1938. december 25., 19.

VASNÉ dr. TÓTH Kornélia: *Múltunk neves ex libris gyűjtői*, KBK Grafika-gyűjtő és Művelődési Egyesület, Budapest, 2019., 201–203.

Vasné dr. Tóth Kornélia

AZ EX LIBRIS GYŰJTÉS FOGALOMTÁRA V.

PF lap

A *pour* 'számára, részére' és a *féliciter* 'gratulál, szerencsét kíván' jelentésű francia szavakból származik, újévi szerencsekívánatot jelent. A lapokon általában nyomtatott nagybetűkkel szerepel. Az ábrákon jellemző a bőségre, a gazdagságra, a jó szerencsére és az idő múlására vonatkozó motívumkészlet.

Nagy László Lázár fametszete, X2, op. 188 (1974), 61×94

Possessor

A latin *possessor* 'tulajdonos, birtokos' szóból. → *Megrendelő*, az → *ex libris* készíttetője. Az *ex libris*, bár funkciójában nagyrészt elszakadt a könyvtől, napjainkban is megőrizte possessorjelölő szerepét. Amikor nem a könyvbe ragasztva jelöli annak tulajdonosát, önálló grafikai lapként a készíttető (és a grafikus) személyének jellemrajza: „...a jó *ex libris* nemcsak jó grafika, hanem a lap tulajdonosának egyéniségéről, foglalkozásáról, kedvteléseiről is vall, az egyéniséget közvetlen vagy közvetett eszközökkel, realitásokkal vagy szimbólumokkal, egyszerűen vagy áttételesen úgy ragadja meg, hogy a perszifikáció egyedi és utánozhatatlan legyen. A jó *ex libris* Janus-arcú műalkotás: a tulajdonos és a művész legbelsőbb énjét egyaránt a világ elé tárja.” Az *ex libris* készíttetőjének neve kötelező elemként szerepel a könyvjegyen, a szabályos *ex libris*en vezeték- és utónévvel.

Pseudo ex libris

A latin *pseudo* 'ál, hamis' szóból. Ál → *ex libris*, mely nem tünteti fel pontosan a metszet tulajdonosának nevét, vagy már nem élő személyeket jelöl meg tulajdonosként. Az ilyen szabálytalan, ál-könyvjegyek amellet, hogy számos esetben az utókor felé rejtve hagyják az igazi tulajdonos személyét, félreértelmezésekre is okot adhatnak. Az *ex libris* íratlan szabálya: a grafikán jelölni kell a tulajdonos vezeték- és keresztnévét is. Ezen értelmezés szerint a keresztnevre, ill. a monogramra metszett *ex libris*ek is pseudók.

Supralibros, Super ex libris

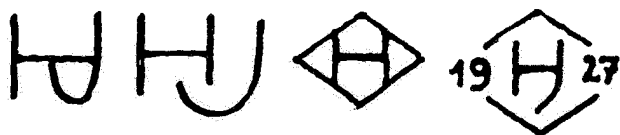
A latin *supra*, *super* 'fent, fölül' és a *liber* 'könyv' szavakból. A könyv elülső táblájába nyomott, illetve rajzolt tulajdonjegy, az → *ex libris* elődje. A legtöbb esetben a birtokos címerét ábrázolja. Például Mátyás király Corvináinak ~ai.

Szent-György-Czéh Magyar Amatőrök és Gyűjtők Egyesülete

1909–1923 között fennálló egyesület, vezetője Siklóssy László. Hazánkban elsőként a ~ grafikai szakosztálya vállalta magára az →*ex libris* egyesület funkcióját, az alkotók közt Nagy Sándor, Kozma Lajos, Sassy Attila, Rozsnyay Kálmán nevével. A vezetőség olyan neves személyeket tudhatott a sorában, mint az elnöki tisztelet betöltő ifj. gróf Andrassy Gyula, a társelnök Bárczy István (egy időben Budapest polgármestere), az alelnökök közt Alpár Ignác, gróf Apponyi Sándor, gróf Batthyány Gyula, gróf Szapáry László, gróf Teleki Sándor.

Szignó

A latin *signo* 'bevés, jellel ellát' szóból. A grafikus aláírása, bizonyos esetben monogramja, többnyire a →*grafika*, →*ex libris* bal vagy jobb alsó sarkában. A grafika alatt is előfordulhat, akkor kézirással. A szignált lapok értékesebbek, mint a nem jelölt példányok.

Haranghy Jenő szignói

Nagy Árpád szignói

Témás (szimbolikus) ex libris

A →*modern ex libris* jellemzője. A →*heraldikus ex libris* szemben a motívumok sokfélesége jellemzi. Főbb típusai az ember-, állat-, növény-, táj-, könyv-, épületábrázolások, portrék, életképek. Gyakoriak a megrendelő foglalkozását némely jellemző szimbólummal kifejező könyvjegyek, ill. az elvont eszméket, a közös kulturális örökség részévé lett mítoszokat megjelenítő allegorikus alkotások.

Tipografikus ex libris

Szöveges →*ex libris*, mely nem tartalmaz ábrát. Főként a 19. sz. második felében volt elterjedt, de minden korban megjelenik.

Univerzális ex libris

Nem egy bizonyos személy számára készült →*ex libris*, név nélkül kerül forgalomba, a név utólagos beírásával bárki használatba veheti. Az *ex libris* e típusánál az ábrát illetően hiányzik a személyes vonatkozás, hisz a könyvjegy tulajdonosa esetleges, neve utólag kerül a grafikára, gyakran kézirásos formában. E tekintetben ez a típus, az egyedi tulajdonosra való reflektálás hiányában – mely a könyvjegy eredeti funkciójából következően lételeme kell legyen – nem tekinthető klasszikus értelemben vett *ex libris*-nek. E típussal gyakran találkozhatunk ünnepi könyvvetek alkalmából.

Megjegyzés a lexikonhoz:

A címszót a szócikk szövegében nem ismétlem, helyébe minden előfordulásakor hullámjelet, tildét tettem. Az egymással összefüggő, az adott szócikk megértése, kiegészítése stb.

szempontjából fontos fogalmakat a szócikken belül utalójellel: → láttam el, és az utalt szót kurziváltam.

Forrás: VASNÉ dr. TÓTH Kornélia: *Műgyűjtés és ex libris. Az ex libris gyűjtés szokásrendszere, bemutatása*, In: *Hobbynyelvek, Egy anyanyelvi pályázat legjobb munkái*, szerk. Balázs Géza – Minya Károly, Anyanyelvápolók Szövetsége, Budapest, 2017., 135–157. Vasné dr. Tóth Kornélia

HÍREK

2020. április közepén, a költészet napja alkalmából a nyíregyházi Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár – Dalmay Árpád gyűjteményéből – *Ex libris* címmel online kiállítás rendezett, melyben neves magyar költőinknek (köztük Berzsenyi Dánielnek, Csokonai Vitéz Mihálynak, Petőfi Sándornak, Arany Jánosnak, Ady Endrének, Babits Mihálynak, József Attilának, Radnóti Miklósnak) emléket állító kisgrafikák szerepeltek.

*

30 éve hunyt el Buday György (Kolozsvár, 1907. április 7. – Coulsdon, Anglia, 1990. június 12.) magyar grafikus, fametsző, könyvművész, díszlettervező, a Királyi Művészeti Akadémia (London) tagja, Szeged város díszpolgára.

*

A Grafikusművészek Ajtosi Dürer Egyesülete (Debrecen) gyűjteményének kiállítása 2020. június 12-től július 2-ig volt megtekinthető a Bartók 1 Galériában Budapesten. Megnyitotta: Tamus István, a GADE elnöke. Köszöntőt mondott László Dániel képzőművész.

*

Az egész világon terjedő koronavírus-járvány miatt kialakult válságos helyzet következtében a Londonban rendezendő 38. FISAE Nemzetközi *Ex libris* Kongresszus időpontja egy évvel eltolódik, a tervezett új időpont: 2021. augusztus 11–14. A nemzetközi *ex libris* pályázat eddigi beadási határideje (2020. május 31.) is ehhez igazodva tolni fog. Részletek az angol *Ex libris* Társaság honlapján olvashatók: <http://www.bookplatesociety.org/2020homeLondon.htm>.

*

A járványhelyzet miatt a wellingtoni Victoria Egyetem (Új-Zéland) és az Amerikai *Ex libris* Társaság által George Steiner (1929–2020) tiszteletére meghirdetett nemzetközi *ex libris* pályázat határideje módosult 2020. október 15-re. Részletek itt olvashatók: <https://bookplate.org>.

*

A koronavírus-járvány miatt a lengyelországi gliwicei városi közkönyvtár felfüggesztette a XIII. Nemzetközi *Ex libris* Pályázatot. Az eddig küldött összes munkát visszajuttatják a címzeteknek. A verseny új időpontjáról szóló döntést 2021 januárjában teszik közzé. Az információk itt érhetők el: www.biblioteka.gliwice.pl/ekslibris.

*

Előző számunkban tudósítottunk róla, hogy a Trakai Történelmi Múzeum (Litvánia) *Egyszarvú – a kulturális és történelmi örökség jelképe* címmel rendez nemzetközi *ex libris* versenyt diákok és felnőttek számára. A beküldési határidő a koronavírus-járvány miatt kitolódott 2020. november 30-ra. A versennyel kapcsolatos további információk a következő weboldalon találhatóak: <https://trakaimuziejus.lt/news/499/133/> International-bookplate-competition-2020.

LAPSZEMLE

Knižní značka 2020/2.

A lapban Bartolomej Rudas részletesen szemlézi a *Kisgrafika* folyóirat 2020/1. és 2020/2. számait, tartalmi ismeretést nyújtva az egyes cikkekről. Pavel Šimon (1920–1958) grafikusművész munkásságát születése centenáriumán Jiří Ort mutatja be, a cikkben többek között a cseh grafikus emlékére Nagy Árpád által 1958-ban készített portrés in memoriam lap szerepel illusztrációjént.

L'Ex-Libris Français 2020/Printemps

A lapszemlében a többi külföldi ex libris egyesület újságja mellett szerepel a magyar *Kisgrafika* folyóirat előző évi számainak (2019/1–4.) és a *KBK–60* katalógusnak a címlapja.

Magyar Könyvszemle 2019/4.

A recenziók rovatban Buda Attila irodalomtörténész részletesen bemutatja Vasné Tóth Kornélia: *Múltunk neves ex libris gyűjtői. Lexikon* (Bp., Kisgrafika Barátok Köre Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület, 2019.) c. munkáját, így értékelve jelentőségét: „...első olvasás, első böngészés után is megállapítható, hogy a kötet egésze maga is önálló forrásértéket nyer(t), ismeretei, adatai kapcsolódó témakörű, hasonló kiadványok szócikkeibe beépülve, tudományos és népszerűsítő tanulmányok, ismertetések, cikkek hivatkozásaiban, lábjegyzeteiben továbbélve léteznek majd tovább ... A befektetés nem veszett kárba, hiánypótló munka született.”

Magyar Grafika 2020/2.

Matits Ferenc könyvajánlója olvasható Vasné Tóth Kornélia: *Múltunk neves ex libris gyűjtői. Lexikon* (Bp., KBK, 2019.) c. művéről, bemutatva a kötet szerkezetét, a háttérben álló széleskörű kutatómunkáját, és a könyv külföldi és hazai visszhangját.

Néző Pont 2020. június 4.

Vitéz Ferenc folyóiratának e száma a „Trianon 100” jegyében készült, a témában leközölt irodalmi művek mellett vonatkozó ex libriseket is válogat, többek között Haranghy Jenőtől, Petry Béla Alberttől, Menyhárt Józseftől, Nemes Török Jánostól, Sterbenz Károlytól és Bánszki Tamástól. A Várkonyi Károly grafikusra emlékező in memoriam versek (és a grafikáit tartalmazó oldal) külön színfoltjai a lapnak.

Összeállította: V. T. K.

Várkonyi Károly fametszete, X2, op. 597 (1969), 55×110

KÖNYVESPOLC

A „KIADÓI ÉS NYOMDÁSZJELVÉNYEK MAGYARORSZÁGON” ÚJABB KÖTETE

Még 2009-ben látott napvilágot az Országos Széchényi Könyvtár és a Balassi Kiadó gondozásában, V. Ecsedy Judit, Simon Melinda szerzőségével a *Kiadói és nyomdászjelvények Magyarországon 1488–1800* című, később sorozattá váló mű első kötete, mely 1800-ig mutatja be a magyarországi kiadói és nyomdászjelvényeket. E katalógus felépítését és céljait követve, kronologikusan előre haladva 2012-ben újabb

A könyv borítója

kötet jelent meg (*Kiadói és nyomdászjelvények Magyarországon 1801–1900*, írta: Simon Melinda, Bp., OSZK – Balassi Kiadó, 2012), mely közel 400 oldalon át taglalja a 19. század folyamán Magyarország területén használt nyomdai és kiadói jelvényeket, illetve kiegészítésként az előző századokból is közöl újabb adatokat. A most bemutatandó, harmadik kötet (*Kiadói és nyomdászjelvények Magyarországon 1901–1920 / Hungarian Printers' and Publishers' Devices 1901–1920*, írta: Simon Melinda, Bp., OSZK, 2019) a 20. századdal folytatja a bemutatást.

A 2019-ben megjelent katalógus a kiadói és nyomdászjelvények számának nagymértékű növekedése miatt a címben jelzett mindössze 20 évre korlátozódik. Szerzője, Simon Melinda nyomdászattörténész, egyetemi adjunktus alapos háttérkutatókat végzett, bár mint írja, szakirodalmi előzményekre nemigen támaszkodhatott, az európai és amerikai szakirodalom nem (vagy alig) foglalkozik 20. századi jelvényekkel, hazánkban csupán a gyomai Kner Nyomda jelvényeit mutatta be korábban Haiman György. Komoly primer kutatásokra volt tehát szükség a kötet megszületéséhez – a szerző külön köszönetet mond az Országos Széchényi Könyvtárban számára engedélyezett többéves, raktárakban folytatott kutatómunkáért.

Az elkészült könyv külleme, tipográfiája, igényessége példaértékű. A katalógusba a Magyarország területén használt jelvények kerültek be, a kiadók és a nyomdák betűrendjében, a következő adatokkal: az egyes jelvények mérethű képe mellett megtalálható a használó kiadó vagy nyomdász neve, tevékenysége, a használat helye és ideje, a jelvény technikai jellemzői, mérete, a könyvben elfoglalt helye, továbbá szöveges leírása. A jelvények pozicionálása, elhelyezkedése fontos információt hordoz, jelzi a cég működésének milyenségét. Az időnként előforduló jelmondatok többsége szókapcsolat- és közmondásszerű bölcsesség, például „A munka nemesít”. A korábbi, 17–19. századra vonatkozó kiegészítéseken túl összesen 475 darab 1901–1920 közötti kiadói és nyomdászjelvényt mutat be sorszámozottan a kötet. Az angol nyelvű párhuzamos szövegek a külföldi kutatók számára is jól használható, értékes

forrássá teszik a katalógust. A kötet végén szereplő jegyzék a jelmondatokról, emellett a hely- és névmutató nagyban megkönnyíti a könyv használatát.

A képek ikonokráfiáját, szimbolikáját elemezve a 20. század eleji kiadói jelvények részben még hordozzák a 19. századi hangulatát, szimbólumvilágát, az ábrázolásokon gyakori a könyv, a bagoly, a babérkoszorú valamilyen kombinációja. A nyomdai jelvényeken a klasszikus jelképek (szedővas, festékezőlabdák, griff, sas) megmaradása mellett új elemként jelenik meg a festékezőhenger, és szembetűnő a nyomdász megváltozott alakja: a felgyűrt ingujjú, izmos nyomólegény helyett a vasalt köpenyes műszaki szakember. Utóbbira jó példa Röttig Gusztáv és Fia soproni nyomdájának egyik jelvényváltozata, szedőszekrény mellett dolgozó munkással.

Könyvészeti kutatóként, művelődéstörténészként, ex librisekkel foglalkozva örömmel fedeztem fel Simon Melinda új kötetében érintkezési pontokat saját kutatási területemmel, az ex libris gyűjtőkkel és gyűjtéssel, mely témában ugyancsak 2019-ben jelentettem meg átfogó lexikont (Vasné dr. Tóth Kornélia: *Múltunk neves ex libris gyűjtői*, Bp., Kisgrafika Barátok Köre Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület, 2019). A kiadói és nyomdászjelvényeket bemutató kötetben szerepel két ex libris gyűjtő: a budapesti Eggenberger-féle könyvkereskedés egyik vezetője, Vastagh Gyula és a soproni Röttig Gusztáv és Fia nyomda egyik tulajdonosa, Röttig Ottó (Odo). E vonatkozásban engedjenek meg egy kis kitérőt! Talán többek számára nem ismert, hogy Vastagh Gyula (1866–1949) könyvkereskedő, a Vastagh művészcsalád tagja Művészeti Szalont is nyitott, festményeket, szobrokat, (kis)grafikákat, köztük ex libriseket is gyűjtött, anyagával számos kiállításokon szerepelt. Saját részre szóló ex librisét Éder Gyula grafikus készítette, ezen a kiadói jelvényen is szereplő ábrázolás látható (erről részletes leírást olvashatunk Simon Melinda könyvében), a jelmondat: „Vasakarát – sikert arat”. Ex libris gyűjteményéből jelentős mennyiséget juttatott az Országos Széchényi Könyvtárnak. A másik ex libris gyűjtő, Röttig Ottó (1883–1920) nyomdász a *Kultura* (!) c. folyóirat felelős szerkesztőjeként tág teret biztosított lapjában a kisgrafikának is, célja volt a hazai ex libris gyűjtés kiszélesítése, külön rovatot nyitott ex libris cserélők és gyűjtők számára. Saját nevére többek között a világhírű Franz von Bayrossal készített ex librist. (Egyéb részleteket a *Múltunk neves ex libris gyűjtői* c. kötetben, és a *Kisgrafika* jelen számában olvashatnak.)

Visszatérve Simon Melinda új kötetére, a sokak érdeklődését felkeltő, adatgazdag könyvet ajánlom a nyomdász- és kiadástörténettel, művelődéstörténettel, kisgrafikákkal foglalkozók mellett a szimbolika iránt érdeklődők számára is – biztosan állítva, hogy a mű a hazai siker mellett komoly nemzetközi visszhangra is számíthat!

A kötet megvásárolható az OSZK könyvesboltjában, ára: 4500 Ft.

Röttig Gusztáv és Fia
(nyomdászjelvény)

EGYESÜLETI HÍREK

BESZÁMOLÓ A KBK 2020. JÚLIUS 25-I TISZTÚJÍTÓ KÖZGYŰLÉSÉRŐL

A koronavírus-járvány miatt az április 18-ára meghirdetett időpont helyett 2020. július 25-én került sor a Kisgrafika Barátok Köre Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület tisztújító közgyűlésére a Ferencvárosi Művelődési Központban (1096 Budapest, Haller u. 27.). Mivel 9 órakor a közgyűlés még nem volt határozatképes, 10 órával vette kezdetét az ülés. A résztvevők száma 19 fő volt.

A közgyűlés törvényes lebonyolításához mindenekelőtt sor került a levezető elnök megválasztására dr. Kőrösi Ilona személyében, a jegyzőkönyvvezető Király Ágnes, a jegyzőkönyv-hitelesítők Szász Sándor és Bedő József lettek. A határozatképes közgyűlés főbb napirendi pontjai a következők voltak: az egyesület ügyvezetőjének, Antalné Tari Zsuzsannának és a szegedi kör vezetőjének, Rácz Máriának a beszámolója a 2019-es évről, majd Vén Zoltán elnöki összegzése a KBK 2019-es művészeti tevékenységéről. Ügyvezetőnk sajnálatával közölte, hogy egyesületünk létszáma egyre fogy, az idén jegyzett tagok száma: 77 (tavaly tízzel többen voltunk). Ugyanakkor örömeinkre szolgál a két vidéki – szegedi és ajkai – kisgrafikakör aktivitása. Kiemelte a „KBK 60” rendezvénysorozat kiállításait, az ez alkalomból megjelentetett nemzetközi katalógust, és hogy a *Kisgrafika* folyóirat továbbra is évi 4 számmal jelenik meg, 150 példányban, melyért kifejezte köszönetét az egytagú szerkesztőségnek és a tördelőnek. Újságunk eljut hét külföldi országba, viszonzásul mi is kapunk lapokat a franciáktól, belgáktól, finnektől, csehektől, osztrákoktól, és időnként máshonnan is.

Ezt követte az egyesület felügyelőbizottságának beszámolója. Dr. Kas Iván általános tendenciaként említette, hogy évről évre csökken az egyesület bevétele, a kiadások viszont nőnek – ezt nyomatékosan tükrözte a tavalyi év, amikor a „KBK 60” rendezvényei, a nagy példányszámban megjelentetett katalógus és ezek postázása (sok esetben külföldre!) különösen nagy kiadást eredményezett. A mérlegbeszámoló elfogadása után került sor az 1%-os állampolgári adófelajánlásra való jogosultság érdekében az egyesület alapszabályának módosítására. Ezután következett a tisztújítás. A jelenlegi vezetőségi és felügyelőbizottsági tagok lemondása után sor került az újak megválasztására. Az 5 tagú vezetőség tagjai lettek: *Vén Zoltán elnök, Antalné Tari Zsuzsanna* ügyvezető, *Rácz Mária, Vasné dr. Tóth Kornélia, dr. Horváth Hilda* elnökségi tagok. A közgyűlés egyhangúlag választotta meg őket 5 évre. A felügyelőbizottságba kerültek: *dr. Kőrösi Ilona, Mészáros Gáborné, dr. Tebeli Izabella*. A könyvelő személye is módosult. A vezetőség munkáját közvetlenül segítő Bedő József és Ujszászi Róbert mellett kiemelt fontosságú még Padné Szabó Mária tevékenysége, aki – Fülöp Irén elhunytát követően – vállalta a szegedi mellett működő másik vidéki kör, az ajkai vezetőségét.

A hozzászólásokban javaslatok hangzottak el az egyesület jövőjét illetően a fiatalításra, a jövő grafikusnemzedékének megszólítására, szponzorok keresésére, és hogy az ex librisek mellett a reklámgrafika, az alkalmazott grafika több ágára is nagyobb figyelmet kellene fordítanunk. A korábbiak sikerén felbuzdulva Bedő József újabb jótékonyági árverések ren-

dezését javasolta a KBK anyagi helyzetének javítása érdekében, és szóba kerültek pályázati lehetőségek, kiállítási tervek (2021-re Dürer-kiállítás, szakrális tárlat stb.) is.

Bár az egyesület honlapja régóta stagnál, újságunk számai fellelhető rajta. A friss események, kiállítások meghívói, fotói megtekinthetők a KBK Facebook-oldalán.

Köszönjük mindenkinek a részvételt, a megválasztott tisztviselőknek gratulálunk, eredményes munkát kívánunk!

(Az elnöki beszámolót és a szegedi kör munkájáról készített összefoglalót külön cikkben közöljük.)

Vasné Tóth Kornélia

BESZÁMOLÓ A KBK 2019-ES MŰVÉSZETI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Tisztelettel köszöntök mindenkit!

Mielőtt belekezdenék az elmúlt év művészeti vonatkozású eseményeinek taglalásába, először is emlékezzünk 2019-ben elhunyt tagjainkra, Nagy László Lázár (1935–2019) ceglédi és László Anna (1946–2019) szegedi grafikusművészre, Imolay dr. Lenkey István (1941–2019) könyvtárosra, és az ez évben, 2020-ban elhunyt Fülöp Irénre, az ajkai csoport vezetőjére. Egy perces néma felállással adozunk emléküknél!

A múlt évről röviden. 2019 ünnepi év az egyesület életében, a Kisgrafika Barátok Köre Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület 60 éves fennállása, a „KBK 60” jegyében zajlott. Ezt tükrözte a *Kisgrafika* folyóirat, melynek már első száma ezt az eseményt állította a középpontba: *60 éve történt... A KBK megalakulása a korabeli források tükrében* címmel.

Elsőként az ajkaiak rendeztek kiállítást 2019 márciusában Pápán *60 éves a Kisgrafika Barátok Köre* címmel, melyet Padné Szabó Mária nyitott meg. Az alkalomra ünnepi kiadványt is megjelentettek a pápai Jókai Mór Városi Könyvtár kiadásában: *Morzsák az Ajkai Kisgrafika Barátok Körének történetéből. Az ajkai kör és a Pápai Jókai Mór Városi Könyvtár köszönti a 60 éves KBK-t* (Pápa, 2019, 32 p.) címmel.

A megjelentetett ünnepi kiadványok sorát folytatva az áprilisi közgyűlésen került bemutatásra Budapesten Vasné dr. Tóth Kornélia: *Múltunk neves ex libris gyűjtői* (KBK, Bp., 2019, 256 p.) c. kötete, az egyesület kiadásában, mely 220 ex libris gyűjtőt mutat be a múltból. A könyvben szereplő személyek az ország minden részéből származnak, így a műnek az év folyamán Szegeden, Debrecenben és Ajkán is voltak bemutatói, az ott lévő kisgrafikakörök, illetve gyűjtők szervezésében. A szépen megrendezett bemutatókért külön köszönet illeti a helyet adó intézmények (a szegedi és a debreceni városi könyvtárak, az ajkai Városi Múzeum) mellett Rácz Máriát, Várkonyi Zsoltot, Fülöp Irént és Krajcsi Tibornét. (Részletesen a *Kisgrafika* folyóirat tudósított az eseményekről.)

2019 őszére, a KBK kiadásában jelent meg a nemzetközi „KBK 60” pályázatra készült *KBK–60 című*, kétnyelvű kiállítási katalógus (*KBK–60. MMXIX, Hungary – Nemzetközi Ex libris és Kisgrafika Kiállítás / International Ex Libris and Small Graphic Exhibition*, Kisgrafika Barátok Köre Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület, Budapest, 2019, 48 p.), mely a pályázatra beadott művekből nyújt válogatást. A kimondottan a pályázatra készült, „KBK 60” felirattal ellátott grafikák (257) közül 110 alkotás szerepel a katalógus első felében, és 36 kép a gyűjtők által beadott anyagból. Köszönet a nyomdai

előkészítést végző Molnár Icsu Istvánnak, és a szerkesztőknek – nevüket felsorolva a katalógusban találják.

A 2019. október 8-án a Körösi Csoma Sándor Kőbányai Kulturális Központ Körösi Galériájában és a kőbányai könyvtárban megnyíló „KBK 60” kiállítás Ürmös Péter, Kerékgyártó László és Kőhegyi Gyula grafikusművészek előkészítő munkáját dicséri. A megnyitót Szunyoghy András grafikusművész, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja és Vén Zoltán grafikusművész, a KBK elnöke tartotta, a vendégeket Takács István galériavezető köszöntötte. A nemzetközi kiállításról és a hozzá kapcsolódó pályázatról bővített számban, sok képpel tudósított a *Kisgrafika* folyóirat 2019/4. száma. A budapesti után a tárlat bemutatásra került 2019. decembertől Szegeden, és 2020. februárban Pápán is.

Az említettekén túl az év egyéb fontos kisgrafikai eseményei, kiállításai közül kiemelek néhányat (és előre elnézést kérek, ha valami netán kimarad):

– 2019. február 15-én nyílt Bakacsi Lajos, László Anna és Marton József Ferenc kiállítása *Fény-évek* címmel a kiskundorozsmai Petőfi Sándor Művelődési Házban.

– 2019. február 28-án a Körösi Galériában Varga Péter grafikusművész hagyatékából láthattak műveket az érdeklődők, és a rá emlékező művész-tanárok alkotásaiból tekinthettek meg válogatást. Ürmös Péter grafikusművész, tanár és Pálos Miklós festőművész, tanár tartották a megnyitót.

– 2019. februárban jelent meg a 2017-ben *Ex Libris: Mark of Ownership – Piece of Art* [Ex libris: tulajdonjegy – műalkotás] címmel rendezett krakkói nemzetközi tudományos ex libris konferencia anyagából szerkesztett lengyel–angol tanulmánykötet: *Ekslibris – znak własnościowy, dzieło sztuki. Studia i szkice* címmel, melyben több európai ország ex libris kutatói közt Magyarország képviselőjében Vasné dr. Tóth Kornélia angol nyelvű tanulmánya is olvasható.

– 2019. áprilistól egészségi állapotára és korára hivatkozva Palásthy Lajos lemondott a *Kisgrafika* folyóirat szerkesztőségéről, így a 2019/2. számtól Vasné dr. Tóth Kornélia egyedül szerkeszti a lapot. Palásthy Lajosnak köszönjük eddigi ez irányú tevékenységét.

– 2019 áprilisában volt megtekinthető az Art9 Egyesület szervezésében a KBK egykori elnöke, König Róbert, Munkácsy-díjas grafikusművész: *Iskolateremtő mesterek*, és testvére, König Frigyes, Munkácsy-díjas festőművész *Képek '18-19* című kiállítása Budapesten az Art9 Galériában.

– 2019. május 8-án Cegléden, a Városalapítók napi ünnepségen emléktáblát avattak Nagy László Lázár grafikusművész tiszteletére. Beszédet mondott: Vasné dr. Tóth Kornélia.

– 2019 májusában az internetes kommunikáció megnövekedett jelentőségét felismerve „Ex Libris – Kisgrafika Barátok Köre Egyesület” néven létrehoztuk körünk Facebook-oldalát, melyet a KBK logója fémjelez. A szerkesztők: Körösi Ilona – Tébéli Izabella – Vasné Tóth Kornélia. A Facebook-oldal hatékonyan működik, számos fontos kisgrafikai, grafikai eseményről láthatók képes beszámolók, és tudósítunk a *Kisgrafika* folyóirat aktuális megjelenéséről, tartalmáról is. Így a két fórum kiegészíti, erősíti egymást.

– 2019. augusztus 28-án *Visszanéző* címmel nyílt Vályi Csaba (1937–2018) festő- és grafikusművész emlékkiállítása Budapesten, a Vármező Galériában.

– 2019. szeptember 10-én Vén Zoltán *Kétfedelű metamorfózis* című kiállításán maga a művész tartott nagyon él-

ményszerű tárlatvezetést a H13 Diák- és Vállalkozásfejlesztési Központban.

– Ugyanitt 2019. november 14-én nyílt Palásti Erzsébet grafikusművész kiállítása, melyet Kiss Ilona grafikusművész, könyvművész mutatott be.

– 2019 őszén *Kékesi László centenáriuma*ra emlékezve több kiállítás nyílt az Olasz Kultúrintézetben (megnyitotta Szunyoghy András), Szarvason, és Simontornyán a várban (utóbbit megnyitotta: Vasné Tóth Kornélia).

– 2019. november 22-én a Csongrádi Galériában Molnár Icsu István grafikáiból nyílt tárlat, melyet Ujszászi Róbert mutatott be.

– A „KBK 60” budapesti eseményeinek zárása volt a Csonkai Művelődési Házban 2019. december 2. – 2020. január 15. között rendezett tárlat (kurátor: Ferk Ilona), melyen ünnepélyesen berekesztettük a jubileumi évet. Ezután már csak a pápai tárlat következett, amely már az idénre tartozik.

Mindenkinek köszönjük az egész éves munkáját!

Vén Zoltán elnök

EX LIBRIS KÉKESI LÁSZLÓ

Kékesi László linómetszete, X3, op. 134 (117), 1981, 108×75

A KBK SZEGEDI CSOPORTJA, 2019

A KBK szegedi csoportja nevében szeretettel köszöntöm a közgyűlés résztvevőit! 2019-ben arra törekedtünk, hogy összejöveteleinken kisgrafikákat is nézegessünk. Az anyagot Rác Mária biztosította gyűjteményéből. A következő összejöveteleink, rendezvényeink voltak 2019-ben.

Kiállítások:

Az évet egy nagyon szép ünneppel kezdtük. Január 4-én a 70 éves Bakacsi Lajos képzőművésznket a Somogyi-könyvtárban kisgrafikai kiállítással köszöntöttük.

Február 15-én a kiskundorozsmai Petőfi Sándor Művelődési Házban Bakacsi Lajos, László Anna, Marton József mű-

vészek kiállításmegnyitóján tagjaink és titkárunk, Tari Zsuzsa és férje Antal Jenő is jelen volt.

Április 11-én a tápéi római katolikus templomban Somoskői Sándor, a Heller Ödön Művelődési Házban Bakacsi Lajos, László Anna, Marton József kiállításmegnyitója zajlott, ezen Annának már emlékkiállítás volt.

Április 25-én a Szegedi Dóm Látogatóközpontban *Triptichonjaim* címmel Szabó András művésztagunk gazdag anyaga lett kiállítva, a későbbiekben több tárlatvezetést is tartottak.

Június 12-én Hódmezővásárhelyen az Alföldi Galériában *Parallel folyamatok* címmel Kass János gyűjteményes kiállításmegnyitóján vettünk részt. Nagy élmény volt hallgatni Sárközi Mátyás József Attila-díjas író – a művész úr barátját, Sárközi György költő és Sárközi Márta fiát, Molnár Ferenc unokáját –, aki 1956 óta Londonban él.

Szeptember 4-én Kékesi Lászlóra, körünk volt művésze a család az Olasz Kultúrintézetben gazdag, szép életműkiállítással emlékezett a centenárium alkalmával, csoportunkból négy fő lett élménnyel gazdagabb.

Október 8-án Budapesten, Kőbányán a „KBK 60” pályázatra beérkezett hatalmas nemzetközi grafikai anyag kiállítását tekintettük meg. Elismerés a rendezésért. Még október 24-én Bakacsi Lajos művésztagunk kiállítása nyílt meg nagy érdeklődő közönség előtt a SZTE Dugonics téri aulájában.

December 5-én a Somogyi-könyvtárban a „KBK 60”-ra beérkezett, zömmel külföldi grafikai anyagból rendezett kiállítást nyitottuk meg. A műsoros megnyitót és a könyvjegyzemzetközi útját a *Délmagyarország* napilap fényképes cikke is bemutatta.

Klubösszejöveteleink:

Március 8-án Rác Mária emlékezett a januárban elhunyt Nagy László Lázár grafikusművészre és László Anna grafikusművészre, fényképeket és kisgrafikákat is nézegettünk. Dr. Zenei József nagyon színes gyermekkori Tisza-parti élményeit idézte elénk.

Április 12-én készültünk a közgyűlésre, emellett Bánsági András (1934–1993) grafikusművészre emlékezett Rác Mária.

Május 10-én Hans Christian Hornhaver (1929–2015) dán grafikusművész munkásságát mutatta be Rác Mária.

Június 21-én Vasné dr. Tóth Kornélia érdeklődő közönség előtt ismertette *Múltunk neves ex libris gyűjtői* c. könyvét, melyben 30 szegedi gyűjtő szerepel.

Szeptember 13-án nyári visszatekintést tartottunk, Rác Mária emlékezett és méltatta Kékesi László művészt születése 100. évfordulója alkalmából, képekkel bemutatta a budapesti centenáriumi kiállítást is.

Október 11-én dr. Nagy Ádám emlékezett Gross Arnold grafikusművészre, kedves unokabátyjára születése 90. évfordulóján. Az előadás olyan színes volt, mint a művész grafikái.

November 8-án dr. Kormányos András tartott előadást Szilády Áron (1837–1922) református lelkész, irodalomtörténész, nyelvész, orientalista, a Magyar Tudományos Akadémia tagjáról, 2016-os kiskunhalasi grafikai kiállításunk kapcsán.

December 6-án rendeztük meg Mikulás-alkalmunkat.

Kirándulások, egyéb:

Március 8-án 9 fővel Budapesten megtekintettük a Dohány utcai zsinagógát és múzeumot, valamint *Az inkák aranya* kiállítást a Király utcában.

Bálint Ferenc rézkarca, C3/C5, 2019, 110×95

December 19-én Budapesten a Szépművészeti Múzeumban a *Rubens, Van Dyck és a flamand festészet fénykora c.* kiállítást, a Városligetben a Vajdahunyad-várban a Mezőgazdasági Múzeum anyagát tekintettük meg.

Örömkre szolgál, hogy a KBK Facebook-oldalán dr. Tebeli Izabella tagunk munkájával számos szegedi vonatkozású hír, tudósítás szerepel, köszönet érte. Segítségével felkerült Vasné dr. Tóth Kornélia *Múltunk neves ex libris gyűjtői* könyvbemutatója Szegeden, csoportunk tagjainak részvétele Hódmezővásárhelyen Kass János grafikusművész *Parallel folyamatok* kiállításán. Kékesi László festő- és grafikusművész budapesti centenáriumi kiállítás megnyitója; Bakacsi Lajos, László Anna, Marton József, Somoskövi Sándor tápéi kiállítás megnyitója; Bakacsi Lajos kiállítása a Szegedi Tudományegyetemen; Nátyi Róbert cikke Aba-Novák Vilmos és Buday György kapcsolatáról; a „KBK 60” szegedi kiállítása. Kékesi László grafikájával karácsonyi, Fery Antaléval újévi jókívánságunk.

Sokprogramos év volt 2019. Sajnos, szomorú eseményekkel. Januárban elvesztettük a ceglédi Nagy László Lázár művészt, barátot. Hosszú szenvedése alatt is tartottuk vele a kapcsolatot. Márciusban László Anna művésznünk távozott, tragikus hirtelenséggel. Kedves, vidám egyénisége nagyon hiányzik. Annát férje júliusban követte. Nagy vesztesége a KBK-nak dr. Imolay Lenkey István könyvtáros, bibliográfus, művelődéstörténész, szerkesztő, tipográfus, műgyűjtő. 2020. május 22-én veszítettük el dr. Nagy Ádám tagunk feleségét, Máriát, osztozunk Ádámmal mély gyászában. Nyugodjanak békében!

És egy jövőbe tekintő kérdés: 2021-ben lesz a szegedi KBK 60 éves. Kopasz Márta (1911–2011), csoportunk alapítója 110 éve született, 10 éve halt meg. Szeretnénk méltó megemlékezést tartani, melyre kérjük a KBK támogatását.

Rácz Mária szegedi titkár

*

Tagdíjakat és adományokat kérjük a CIB Bank 10700268-70112139-51100005 számlaszámára befizetni. A számla tulajdonosa a Kisgrafika Barátok Köre. Csekket nem tudunk küldeni! A tagdíj 3000 Ft, külföldieknek 45 euró.

SUMMARY

Mihály Tompa Z.: The Opening of the III. Small Graphic Biennial in Hatvan

The opening of the III. Small Graphic Biennial was held online due to the coronavirus epidemic. The director of the gallery shared his perceptions about the exhibition. The exhibited material included 76 artists' works (out of more than 300 works by nearly 100 artists), seven of them received awards, and Károly Pató won the grand prize.

Dr. Kornélia Tóth Vas: Printer-Publisher, Ex libris Collector Odo Röttig from Sopron deceased 100 years ago

Odo Röttig – of Austrian birth – was a member of a printer family which lived in Sopron. He worked as a journal editor, publisher and printing house owner. He propagated the making and collecting of ex-libris in the journal "Kultura", which he edited. He collected and drew a number of posters and ex-libris as well.

Miklós Mednyánszky: Mining-themed Ex-libris

The representation of mining is a fairly difficult task for artists. In Hungary, there is a small number of mining-themed bookplates, collected and presented by the author, who works as a mining engineer. For example, Sándor Muhits, László Bartos, Antal Fery and István Drahos can be found among the graphic artists.

Dr. Kornélia Tóth Vas: "My Home Is Baranya, My Home Is Kalotaszeg". Graphic Artist Ferenc Bálint Is 60 Years Old

Graphic artist Ferenc Bálint was born in February 1960, in Bánffyhunad [Huedin], which is located in the centre of Kalotaszeg [Tara Călatei]. At present, he lives in Komló. He is a member of the Association of Friends of Small Graphic (KBK). He has an original and characteristic style. His works were featured in several exhibitions in Hungary and abroad (in Canada, Austria, Italy and FISAE congresses among others), he had a number of individual exhibitions in Transylvania (Kolozsvár, Brassó, Csíkszereda, Nagybánya) as well as in Pécs, Komló, Sopron, Szeged and Bóly.

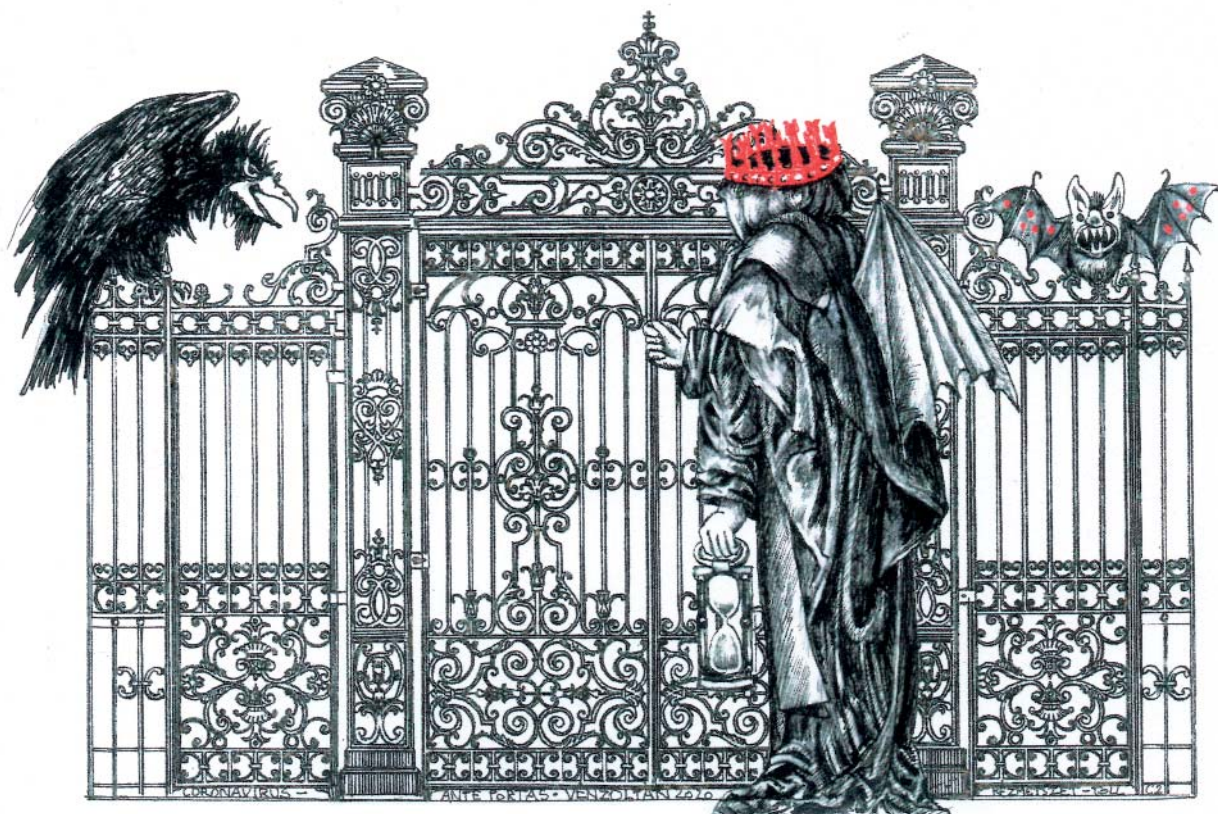
Dr. Kornélia Tóth Vas: Bookplates of Famous Collectors in the National Széchényi Library. Ervin Tóth (1910–1999)

Middle school teacher, art specialist. He wrote numerous publications about the Japanese woodcut and the Italian ex-libris art as well as a detailed book about the "European Graphic" in 1943. He studied the life-work of János Mata, Kálmán Gáborjáni Szabó and László Holló, and published a number of writings about the works of graphic artists Endre Vadász, György Buday, Ferenc Bordás and Márta Kopasz from Szeged. He opened hundreds of exhibitions (many of them relating to ex-libris), and gave several presentations. He was a significant ex-libris collector as well.

News, Press Review, Books, Society Matters

Muhits Sándor grafikája, P1 (1904 előtt) 38×64

Vén Zoltán rézmetszete, C2+tollrajz (2020), 106×160

Stettner Béla linómetszete, X3, 104×55

Tóth Rózsa linómetszete, X3, 111×62